

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

IV. ÚS 99/05-46

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 7. novembra 2005 v senáte zloženom z predsedu Jána Auxta a zo sudcov Alexandra Bröstla a Jána Lubyho prerokoval sťažnosť V. S., bytom T., zastúpeného advokátom JUDr. D. K., B., vo veci namietaného porušenia jeho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a práva na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Trnava v konaní vedenom pod sp. zn. 18 C 280/00 a takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo V. S. na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Trnava v konaní vedenom pod sp. zn. 18 C 280/00 p o r u š e n é b o l o .

2. Okresnému súdu Trnava v konaní vedenom pod sp. zn. 18 C 280/00 p r i k a z u j e konať bez zbytočných priet'ahov.

3. V. S. p r i z n á v a primerané finančné zadosťučinenie v sume 20 000 Sk (slovom dvadsaťtisíc slovenských korún), ktoré mu je Okresný súd Trnava p o v i n n ý vyplatiť do dvoch mesiacov od doručenia tohto nálezu.

4. Okresný súd Trnava j e p o v i n n ý uhradiť V. S. trovy konania v sume 5 302 Sk (slovom päťtisíc trisťodva slovenských korún) do dvoch mesiacov od doručenia tohto nálezu na účet jeho právneho zástupcu JUDr. D. K., B.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) uznesením č. k. IV. ÚS 99/05-32 z 25. augusta 2005 prijal podľa § 25 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) na ďalšie konanie sťažnosť V. S. (ďalej len „sťažovateľ“), ktorou namieta porušenie jeho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Trnava (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 18 C 280/00.

Okresný súd sa na základe výziev ústavného súdu vyjadril k sťažnosti podaniami sp. zn. Spr 518/04 z 18. marca a 4. októbra 2005, v ktorých okrem iného uviedol:

„Dňa 22. 9. 2000 navrhovateľ: B. d. so sídlom v T., zastúpené advokátom JUDr. D. S. podalo na tunajší súd návrh proti odporcovi: V. S., T., o zaplatenie 46.696,50 Sk. Vec

bola zaevidovaná pod č. 18 C 280/00. Úpravou sudkyne z 29. 9. 2000 bol navrhovateľ vyzvaný na zaplatenie súdneho poplatku za návrh v sume 1.864,- Sk v lehote 15 dní, zároveň kópia návrhu bola doručovaná odporcovi s lehotou 15 dní na vyjadrenie. 10. 11. 2000 zaplatil navrhovateľ prevodným príkazom súdny poplatok za návrh. Zákonná sudkyňa vo veci Z. Z. dňa 22. 11. 2000 určila termín pojednávania na deň 26. 2. 2001. Medzitým odporca dňa 20. 11. 2000 doručil do veci vyjadrenie k návrhu spolu s listinnými dôkazmi. Doporučená zásielka súdu ohľadom určeného termínu pojednávania na deň 26. 2. 2001 sa vrátila súdu ako nedoručená, v odbernej lehote nevyzdvihnutá adresátom. 21. 2. 2001 doručil do spisu ospravedlnenie odporca z neúčasti na určenom termíne pojednávania, a to zo zdravotných dôvodov. Z dôvodu neprítomnosti odporcu na pojednávaní dňa 26. 2. 2001, na ktorom sa zúčastnil právny zástupca navrhovateľa, bolo pojednávanie odročené na 4. 6. 2001. Zástupca navrhovateľa po oznámení termínu pojednávania požiadal súd 17. 5. 2001 o zmenu určeného termínu pojednávania, nakoľko od 29. 5. 2001 do 15. 6. 2001 bude mimo územia Slovenskej republiky. Ďalší termín pojednávania bol určený na 24. 9. 2001, na tomto pojednávaní sa zúčastnili obaja účastníci, boli vypočutí, pojednávanie bolo odročené na neurčito za účelom predvolania svedkov, účastníci boli povinní do 15 dní oznámiť a upresniť adresy svedkov, ktorých navrhujú vo veci vypočuť. 27. 11. 2001 doručil do spisu zástupca navrhovateľa označených svedkov - 5 svedkov, ktorých žiadal vo veci vypočuť. 14. 12. 2001 doručil do veci odporca V. S. vyjadrenie, neoznačoval konkrétne návrhy na výsluch svedkov. Dňa 14. 1. 2002 stanovila sudkyňa termín pojednávania na 25. 3. 2002. Na tomto pojednávaní bol vypočutý svedok, pojednávanie bolo odročené na 10. 6. 2002 za účelom predvolania ďalšieho svedka. 3. 6. 2002 doručil do veci zástupca navrhovateľa žiadosť o zrušenie pojednávania a odročenie na iný termín s tým, že sa dostal do kolízie s pojednávaním na Krajskom súde v Bratislave, ktoré mu bolo ešte predtým oznámené, predložil o tom dôkaz. 31. 5. 2002 doručil vyjadrenie odporca k výpovedi svedka J. B. ako i ďalšie listinné doklady. Ďalší termín pojednávania bol určený 24. 6. 2002 na deň 7. 10. 2002 s tým, že boli volaní účastníci konania a svedkyňa. 31. 7. 2002 doručil vyjadrenie odporca. Dňa 7. 10. 2002 bol vynesovaný rozsudok s tým, že návrhu bolo vyhovené, odporca bol zaviazaný k povinnosti zaplatiť navrhovateľovi sumu 46.696,50 Sk s prísl. a trovy konania, tiež súd rozhodol, že protinávrh odporcu zamieta. Po doručení rozsudku účastníkom konania podal odporca

3. 12. 2002 odvolanie. Toto odvolanie bolo doručované navrhovateľovi s lehotou na vyjadrenie, tiež bol odporca vyzvaný na zaplatenie súdneho poplatku za odvolanie, úkony vykonala sudkyňa 4. 2. 2003. 26. 2. 2003 požiadal odporca súd o oslobodenie od súdnych poplatkov, priložil k tomu potvrdenie o svojich pomeroch. 27. 2. 2003 zaslal súd odporcovi formulár tlačiva ohľadom oslobodenie od platenia súd. poplatkov - potvrdenie o osobných, majetkových a zárobkových pomeroch. 27. 2. 2003 zástupca navrhovateľa podal vo veci vyjadrenie k odvolaniu odporcu. 10. 3. 2003 doručil súdu odporca potvrdenie o osobných, majetkových a zárobkových pomeroch. Uznesením 31. 3. 2003 súd rozhodol tak, že žiadosť odporcu o oslobodenie od platenia súdnych poplatkov zamietol. Proti tomuto uzneseniu tiež odporca podal odvolanie doručením na súd 30. 5. 2003. 11. 6. 2003 sa doručovala kópia odvolania odporcu zástupcovi navrhovateľa s lehotou na vyjadrenie. 17. 7. 2003 podal vo veci zástupca navrhovateľa vyjadrenie aj s listinným dôkazom. Dňa 4. 8. 2003 bol daný pokyn sudkyňou na vyhotovenie predkladacej správy na predloženie veci odvolaciemu súdu. Krajský súd v Trnave prevzal predmetný spisový materiál 8. 8. 2003. 4. 9. 2003 vrátil Krajský súd v Trnave predmetný spis prvostupňovému súdu bez rozhodnutia o odvolaní, ako nedôvodne predložený v súvislosti s rozhodnutím o zamietnutí návrhu na oslobodenie odporcu od platenia súd. poplatkov, pretože ohľadom odvolania proti rozhodnutiu vyššieho súdneho úradníka rozhoduje sudca súdu prvého stupňa. Uznesením z 23. 2. 2004 sudkyňa rozhodla o zamietnutí žiadosti odporcu o oslobodenie od platenia súdnych poplatkov tak, že túto žiadosť zamietla. 15. 3. 2004 podal odporca odvolanie proti tomuto uzneseniu. 17. 3. 2004 bola doručovaná kópia odvolania na vyjadrenie zástupcovi navrhovateľa. 14. 4. 2004 doručil zástupca navrhovateľa vyjadrenie k odvolaniu. Dňa 30. 6. 2004 bola vyhotovená predkladacia správa na predloženie spisu na Krajský súd v Trnave. Dňa 13. 8. 2004 vrátil predmetný spis odvolací súd späť s tým, že je tento spis predčasne predložený, nakoľko v určitých podaniach odporcu sa mala nachádzať námietka zaujatosti voči zákonnej sudkyňi a až po vznesení tejto námietky bez predchádzajúceho rozhodnutia o nej namietaná sudkyňa vydala odvolaním napadnuté uznesenie. Bolo uložené prvostupňovému súdu zabezpečiť náležitosti námietky podľa § 15a O. s. p. a po vyjadrení sudkyne k námietke bolo potrebné spis predložiť odvolaciemu súdu. Následne sa k tejto námietke vyjadrila sudkyňa Z. Z. 31. 8. 2004. Dňa 8. 9. 2003 bola vyhotovená opätovne predkladacia správa

v dôsledku odvolania odporcu proti rozsudku vo veci a tiež v súvislosti so vznesenou námietkou zaujatosti. Spis bol predložený krajskému súdu 23. 9. 2004. Spisový materiál bol vrátený Okresnému súdu Trnava 18. 2. 2005 s tým, že rozsudok súdu prvého stupňa v napadnutej časti bol uznesením č. k. 12 Co 177/04-167 zo dňa 31. 1. 2005 zrušený a vec vrátená v napadnutých častiach na ďalšie konanie súdu prvého stupňa. Zároveň ďalším uznesením 23 Co 184/04-167 Krajský súd v Trnave zo dňa 31. 1. 2005 potvrdil napadnuté uznesenie súdu prvého stupňa, ktorým uznesením súd zamietol žiadosť odporcu o oslobodenie od platenia súdnych poplatkov (...).

Uznesením Krajského súdu v Trnave zo dňa 30. 9. 2004 bolo rozhodnuté, že sudkyňa Okresného súdu Trnava Z. Z. nie je vylúčená z prejednávania a rozhodovania tejto veci. Spisový materiál sa vrátil tunajšiemu súdu 18. 2. 2005 (...).

Rozhodnutie odvolacieho súdu úpravou sudkyne z 21. 2. 2005 sa doručovalo účastníkom. Ďalšou úpravou sudkyne z 19. 4. 2005 bol vyzvaný právny zástupca navrhovateľa na písomné oznámenie navrhovaných svedkov na vypočutie vo veci, tiež bol na túto skutočnosť vyzvaný odporca. Toto doplnenie dokazovania bolo potrebné vykonať v zmysle uznesenia odvolacieho súdu. Dňa 22. 4. 2005 doručil odporca do spisu svoje stanovisko s návrhmi na doplnenie dokazovania. Navrhovateľ zaslal súdu návrhy na doplnenie dokazovania dňa 31. 5. 2005. Dňa 20. 6. 2005 oznámil odporca, že už nenavrhuje ďalšie dokazovanie výsluchom svedkov, pretože považuje nájomníkov, ktorí bývajú v predmetnom dome za zmanipulovaných. Vo veci sa konalo v ďalšom období vytýčením pojednávania na deň 3. 10. 2005, ktorý termín určila sudkyňa 28. 6. 2005. Na tomto pojednávaní, na ktorom sa zúčastnili účastníci konania, ako i svedkovia, títo boli vypočutí k veci, pojednávanie bolo odročené na neurčito za účelom predloženia spisu Ústavnému súdu SR (...).

Sme toho názoru, že predmetná vec je náročná na dokazovanie ohľadom výšky pohľadávky. Nepovažujeme sťažnosť p. S. za dôvodnú, vo veci sa koná priebežne s ohľadom na ďalšie množstvo vybavovaných vecí.“

Právny zástupca sťažovateľa sa k vyjadreniu okresného súdu vyjadril podaním doručeným ústavnému súdu 28. októbra 2005.

Tie isté procesné úkony, ktoré uviedol okresný súd vo svojom vyjadrení, zistil aj ústavný súd z obsahu sťažnosti a k nej priložených písomností, z vyjadrení účastníkov konania a súdneho spisu sp. zn. 18 C 280/00.

Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože po oboznámení sa s ich vyjadreniami, ako aj s obsahom súdneho spisu okresného súdu sp. zn. 18 C 280/00 dospel k názoru, že od tohto pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

II.

Sťažovateľ sa podanou sťažnosťou domáhal vyslovenia porušenia jeho základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, podľa ktorého „Každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prietáhov (...)“, a „práva na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote (...)“ podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

Ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru vychádza zo svojej ustálenej judikatúry (I. ÚS 24/03, IV. ÚS 15/03, II. ÚS 66/03), v súlade s ktorou možno za konanie (postup) súdu odstraňujúce právnu neistotu sťažovateľa v konkrétnom posudzovanom prípade považovať také konanie, ktoré smeruje k právoplatnému rozhodnutiu vo veci alebo k odstráneniu jeho právnej neistoty zákonom dovoleným spôsobom. K vytvoreniu právnej istoty preto dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iného štátneho orgánu (napr. III. ÚS 127/03).

Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným prietáhom v konaní, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (III. ÚS 111/02, IV. ÚS 74/02, III. ÚS 142/03) ústavný súd zohľadnil tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje (1), správanie účastníka súdneho konania (2) a postup samotného súdu (3). Za súčasť prvého kritéria ústavný súd považuje aj povahu veci.

1. Predmetom konania na okresnom súde je nárok na zaplatenie peňažnej sumy s prísl. Z právneho hľadiska vec nie je možné hodnotiť ako zložitú. Ústavný súd čiastočne pripúšťa skutkovú zložitost' veci s poukazom na to, že v konaní bolo potrebné vykonať výsluch viacerých svedkov. Aj okresný súd uvádza, „že predmetná vec je náročná na dokazovanie ohľadom výšky pohľadávky“. Ústavný súd však konštatuje, že žiadna skutková zložitost' veci nemôže ospravedlniť doterajšiu dĺžku konania.

2. Správanie účastníka konania je druhým kritériom pri rozhodovaní o tom, či v konaní pred označeným porušovateľom práva došlo k zbytočným prieťahom podľa čl. 48 ods. 2 ústavy.

Pokiaľ ide o správanie sťažovateľa (v konaní pred okresným súdom v procesnom postavení žalovaného) v preskúmvanej veci, ústavný súd nezistil takú závažnú skutočnosť, ktorá by mohla byť osobitne zohľadnená na jeho ťarchu. Ani okresný súd nemal k správaniu sťažovateľa výhrady.

Ústavný súd pri hodnotení postupu sťažovateľa bral do úvahy i to, že ako účastník konania nesporne má právo na procesné úkony, ktoré urobil. Sťažovateľ podal 31. júla 2002 vzájomný návrh, 18. novembra (aj 3. decembra 2002) návrh na vylúčenie zákonnej sudkyne a 26. februára 2003 požiadal o oslobodenie od platenia súdnych poplatkov za odvolanie, ale týmto jeho návrhom a žiadosťami nebolo vyhovené. V dôsledku uplatnenia procesných práv účastníkom konania neznáša zodpovednosť za predĺženie konania oprávnená osoba, ale zodpovednosť v takomto prípade nemožno pripísať na vrub ani štátnemu orgánu konajúcemu vo veci (III. ÚS 242/03, IV. ÚS 218/04). V súlade s touto judikatúrou preto dobu potrebnú na rozhodnutie o sťažovateľom uplatnených procesných právach ústavný súd nezapočítal do doby zbytočných prieťahov v konaní okresného súdu.

3. Ústavný súd sa napokon zaoberal postupom okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 18 C 280/00.

Základnou povinnosťou súdu a sudcu je zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa účastník obrátil na súd so žiadosťou o jeho rozhodnutie.

Táto povinnosť súdu a sudcu vyplýva z § 6 Občianskeho súdneho poriadku (ďalej aj „OSP“), ktorý súdom prikazuje, aby v súčinnosti so všetkými účastníkmi konania postupovali tak, aby ochrana práv bola rýchla a účinná, ako aj z § 100 ods. 1 OSP, podľa ktorého len čo sa konanie začalo, postupuje v ňom súd i bez ďalších návrhov tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá.

Sudca je podľa § 117 ods. 1 OSP povinný robiť vhodné opatrenia, aby sa zabezpečilo splnenie účelu pojednávania a úspešné vykonanie dôkazov.

Ústavný súd konštatuje, že hoci okresný súd spočiatku konal plynulo, jeho postup po 7. októbri 2002, keď vo veci rozhodol, nesvedčí o tom, že by svoju činnosť organizoval v súlade s povinnosťami uloženými mu v citovaných ustanoveniach Občianskeho súdneho poriadku.

Do dňa prerokovania sťažnosti ústavným súdom stav právnej neistoty neodstránil, pretože jeho rozhodnutie bolo odvolacím súdom 31. januára 2005 zrušené z dôvodu nedostatočne zisteného skutkového stavu.

V dôsledku nesústredného postupu okresného súdu od rozhodnutia vo veci (7. októbra 2002) o podanom odvolaní odvolací súd rozhodol až 31. januára 2005, čím sa konanie neúmerne predĺžilo. Jeho nesústredený postup mal za následok to, že krajský súd mu musel dvakrát vrátiť spis bez rozhodnutia o odvolaní ako predčasne predložený (4. septembra 2003 a 23. augusta 2004) z dôvodu jeho nesprávnych procesných postupov a riadne pripravený spis na rozhodnutie o odvolaní odvolaciemu súdu predložil až 23. septembra 2004, t. j. po uplynutí takmer dvoch rokov od rozhodnutia.

Vzhľadom na uvedené preto ústavný súd nemohol akceptovať vyjadrenie okresného súdu, že vo veci priebežne konal a sťažnosť nie je dôvodná.

Vychádzajúc z uvedených skutočností preto ústavný súd dospel k záveru, že postupom okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 18 C 280/00 došlo k porušeniu základného práva sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

III.

Ústavný súd v súlade so svojim rozhodnutím o porušení základného práva sťažovateľa podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru v zmysle § 56 ods. 3 písm. a) zákona o ústavnom súde prikázal okresnému súdu, aby vo veci vedenej pod sp. zn. 18 C 280/00 konal bez zbytočných prietáhov.

Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojim rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie.

Podľa § 50 ods. 3 zákona o ústavnom súde ak sa sťažovateľ domáha primeraného finančného zadosťučinenia, musí uviesť rozsah, ktorý požaduje, a z akých dôvodov sa ho domáha.

Sťažovateľ požadoval za porušenie ním označených práv finančné zadosťučinenie vo výške 200 000 Sk aj z dôvodu, že: „*Dlhodobý stav právnej neistoty spôsobil mi veľkú psychickú záťaž (...).*“

Pri určení výšky primeraného finančného zadosťučinenia ústavný súd vychádzal zo zásad spravodlivosti aplikovaných Európskym súdom pre ľudské práva,

ktorý spravodlivé finančné zadost'učinenie podľa čl. 41 dohovoru priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu.

Vzhľadom na zistené zbytočné priet'ahy v konaní okresného súdu a konkrétne okolnosti prípadu ústavný súd považoval priznanie sumy 20 000 Sk za primerané finančné zadost'učinenie podľa § 56 ods. 4 zákona o ústavnom súde.

Ústavný súd napokon podľa § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde rozhodol aj o úhrade trov konania s'ťažovateľa, ktoré mu vznikli v dôsledku právneho zastúpenia pred ústavným súdom advokátom JUDr. D. K.

Ústavný súd pri priznaní trov konania vychádzal z priemernej mesačnej mzdy zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky za I. polrok 2004, ktorá bola 15 008 Sk. Úhradu s'ťažovateľovi priznal za dva úkony právnej služby uskutočnené v roku 2005 (prevzatie a prípravu zastúpenia a podanie s'ťažnosti) v súlade s ustanoveniami § 1 ods. 3, § 11 ods. 2 a § 16 ods. 3 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení vyhlášky č. 279/2005 Z. z., t. j. každý vo výške 2 501 Sk a k tomu 2 x 150 Sk režijný paušál. Ústavný súd priznal s'ťažovateľovi úhradu trov konania v celkovej sume 5 302 Sk.

Priznanú úhradu trov právneho zastúpenia je okresný súd povinný zaplatiť na účet právneho zástupcu s'ťažovateľa (§ 31a zákona o ústavnom súde v spojení s § 149 OSP).

Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, toto rozhodnutie nadobúda právoplatnosť dňom jeho doručenia účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 7. novembra 2005